

HAL
open science

Humanistisk forskningskommunikation 2.0

Bertil Dorch, Jesper Mørch, Simone Schipp von Branitz Nielsen, Emilie
Wieth-Knudsen

► **To cite this version:**

Bertil Dorch, Jesper Mørch, Simone Schipp von Branitz Nielsen, Emilie Wieth-Knudsen. Humanistisk forskningskommunikation 2.0. Magasinet Humaniora, 2008, 2, pp.8-11. hprints-00278295v2

HAL Id: hprints-00278295

<https://hal-hprints.archives-ouvertes.fr/hprints-00278295v2>

Submitted on 13 Oct 2009

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Humanistisk forskningskommunikation 2.0

Open access gør humanistisk forskning mere synlig. Af Bertil Fabricius Dorch, Jesper Mørch, Simone Schipp von Branitz

Nielsen og Emilie Wieth-Knudsen

Modsat humaniora, så har flere naturvidenskabelige fag, såsom partikel- og astrofysik, gennem flere år opbygget et publikationsmønster, der hænger nøje sammen med udviklingen hen mod fuldstændig 'open access' til forskningen inden for disse fag: Det vil sige, at det er muligt for alle forskere, og for offentligheden, at finde fuldtekstudgaver på nettet af stort set alle forskningsartikler inden for disse områder, og det samme gælder naturligvis for undervisere, studerende, journalister og beslutningstagere.

Ifølge 2006-ranglisten fra det anerkendte Times Higher Education Supplement (THES), er det humanistiske fakultet på Københavns Universitet det 26. bedste humanistiske fakultet på verdensplan, det 9. bedste i Europa og det bedste i Norden.

Ikke desto mindre har humaniora problemer med kvantitativt at demonstrere kvaliteten af humanistisk forskning. Påstanden i det følgende er, at disse problemer i hovedsagen er en konsekvens af manglende synlighed af humanistisk forskning, blandt andet på grund af den lave repræsentation af humaniora i internationale litteraturlister: Selvom der i princippet findes citations- og litteraturlister for humaniora, for eksempel ISI Thomsons 'Arts and Humanities Citation Index' i Web of Science, så svarer indholdet af disse databaser kun til en forholdsvis lille brøkdel

af den danske humanioraforskning.

Den ringe repræsentation af humaniora skyldes til dels, at publikationer på nordiske sprog ikke registreres af internationale litteraturlister i nævneværdigt omfang, men formentlig også på grund af den manglende elektroniske adgang til humanistiske forskningspublikationer generelt: Traditionelt er læsemønstret på humaniora afhængigt af adgangen til trykt materiale, det vil primært sige bøger og bidrag til bøger, frem for eksempelvis elektroniske tidsskriftsartikler. Derudover er upubliceret og lokalt publiceret forskningsmateriale generelt set ikke tilgængeligt, det vil sige, at arbejdsrapporter, konferencepapirer, inviterede konferencebidrag og lignende i bedste fald kan skaffes ved hjælp af personlige kontakter.

I korte træk kan man sige, at nordisk humaniora er ringe repræsenteret i termer af synlighed gennem elektroniske og online forskningsværker.

Open access Begrebet 'open access' refererer til fri adgang til videnskabelig litteratur, der eksempelvis kan opnås gennem forfatteres selv-arkivering af deres værker, i faglige arkiver og i 'institutionelle repositories' eller via licens-fri videnskabelige tidsskrifter. Den

førstnævnte form for open access – selv-arkivering – kaldes også 'grøn open access', fordi den er omkostningsfri for brugeren – den anden form, open access via et tidsskrift, kaldes 'guld open access'. Generelt kan litteratur, der er digital, online, fri for gebyrer og i det store og hele fri for ophavsrets- og licensrestriktioner.

Open access er naturligvis en fordel for både læsere og biblioteker, i og med at tidsskrifter, der er frit tilgængelige, ikke belaster budgettet, men den store samfundsmæssige fordel ved fri adgang til videnskabelig litteratur er, at dette alt andet lige øger synligheden af forskningen.

I december 2001 afholdt fonden 'Open Society Institute' en konference i Budapest med titlen 'Budapest Open Access Initiative'. Grundideen var, at World-Wide-Web giver en mulighed for publicering af videnskabelig litteratur, som ikke eksisterede før 1990'erne: Hvis man fjernede licensbarriererne fra de tidsskrifter, der publicerede elektronisk på nettet, ville man have en fri og umiddelbar adgang til videnskaben for alle mennesker uanset nationalitet eller økonomi. En sådan åbenhed vil lede til forskellige synergieffekter, eksempelvis bedre forskning på grund af videndeling, samt øget synlighed for de enkelte forskere.

“Open access er naturligvis en fordel for både læsere og biblioteker, i og med at tidsskrifter der er frit tilgængelige ikke belaster budgettet, men den store samfundsmæssige fordel ved fri adgang til videnskabelig litteratur er, at dette alt andet lige øger synligheden af forskningen.”

Humaniora 2.0 på nettet

Amerikansk humaniora:
www.neh.gov/
www.neh.gov/ODH/

Humanioragruppe på Nature Network:
network.nature.com/group/GAC072528

Open Humanities:
openhumanitiespress.org/

hprints i Nature Network:
network.nature.com/group/hprints

hprints i Facebook:
www.facebook.com/group.php?gid=11609723202

ves af en stor og stabil international aktør (CNRS); at det er velafprøvet gennem flere år, samt at det fra begyndelsen er 'befolket' med en masse relevante artikler.

Fremtidens forskningskommunikation

Det lyder måske som science-fiction, men én vision for fremtiden, som mange informationspecialister deler, er, at man vil kunne foretage online søgninger på nettet, der er semantiske. Det vil sige, at man eksempelvis kan søge med en sætning à la „er flipper en delfin?“ i stedet for som nu, „flipper OG delfin“. Dette er tanken bag det såkaldte 'semantiske web'. Det semantiske web er i sig selv ganske interessant, fordi det er en af fremtidens funktioner på nettet, men konceptet er også interessant, eftersom det sætter visse begrænsninger på de 'objekter', der kan søges på. Nuværende sociale netværk, såsom Facebook og Flickr, kræver uhindret adgang til billeder, lyd m.m. for at kunne fungere. Det er ikke altid, at brugerne har fået lov at benytte de digitale objekter, som de lægger ud, medmindre det naturligvis er retighedsclare Creative Commons-materiale eller på anden måde open access værker. Og her kommer pointen: Både hvis det semanti-

ske web skal virke, og hvis fremtidige videnskabelige netværk, i stil med de nuværende sociale netværk, overhovedet skal kunne fungere, så er det nødvendigt, at der er adgang til digitale forskningsværker, inklusive information om deres indhold, type osv.: Fremtidens forskningskommunikation kræver open access til videnskabelige værker. ■

Referencer

- Dorch, S.B.F. (2006) "Gratis adgang til naturvidenskaben", *Aktuel Naturvidenskab* nr. 6, s.30: www.hprints.org/hprints-00202349
- Faurbæk, L. (2007) "Humanistisk Forskningskvalitet", rapport, Københavns Universitet: www.hprints.org/hprints-00208083
- Feigenbaum, L., Herman, I., Hongsermeier, T., Neuman, E., Stephens, S. (2007) "The semantic web in action", *Scientific American*, 19. november 2007
- Giles, G. (2007), *Nature* nr. 445, s.347
- Henneken, E., Kurtz, M.J., Eichhorn, G., Accomazzi, A., Grant, C.S., Thompson, D., Murray, S.S. (2006) "Effect of e-printing on citation rates in astronomy and physics", *Journal of Electronic Publishing* nr. 9, s.2: arxiv.org/abs/cs/0604061
- Lawrence, S. (2001), *Nature* nr. 411, s.521

BERTIL FABRICIUS DORCH er cand.scient., ph.d. er sektionsleder ved Det Kongelige Bibliotek/Københavns Universitetsbibliotek og Niels Bohr Institutet, Københavns Universitet. Informations-specialist, cand.mag **Jesper Mørch**, informationsspecialist, bibliotekar **Simone Schipp von Branitz Nielsen** og informationsspecialist, trainee **Emilie Wieth-Knudsen** er alle ansat ved Det Kongelige Bibliotek/Københavns Universitetsbibliotek.